https://doi.org/10.32849/2409-9201.2026.26.44

УДК 349.42: 339.13 (477)

UDC

ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА ОРГАНІЗОВАНОГО АГРАРНОГО РИНКУ

Денис ФІЛЬВАРОЧНИЙ

аспірант

Науково-дослідний інститут приватного права і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН України (Київ)

LEGAL CHARACTERISTICS OF THE ORGANIZED AGRICULTURAL MARKET

Denys FILVAROCHNYI

Postgraduate Student

Academician F.H. Burchak Scientific Research Institute of Private Law and Entrepreneurship of the NALS of Ukraine (Kyiv)

https://orcid.org/0009-0004-0422-6821

Статтю присвячено розкриттю правової характеристики організованого аграрного ринку. З'ясовано, що сучасний стан правового регулювання та юридичного осмислення організованого аграрного ринку в Україні характеризується фрагментарністю, що виявляється у відсутності єдиного нормативно-правового акта, який би комплексно врегульовував відповідні суспільні відносини, а також цілісної науково-правової концепції його функціонування. У зв'язку з цим метою статті є визначення сутності та основних правових ознак організованого аграрного ринку. Методологічну основу дослідження становить сукупність загальнонаукових і спеціально-юридичних методів, зокрема діалектичного, системно-структурного та формально-юридичного, застосування яких дало змогу розкрити зміст організованого аграрного ринку як правової категорії. Встановлено, що організований аграрний ринок є складовою аграрного ринку як ширшої економіко-правової системи. На відміну від неформальних ринкових відносин, він характеризується наявністю структурованої системи взаємодії суб'єктів, інституційно визначених правил функціонування та впорядкованих механізмів обігу сільськогосподарської продукції. Обґрунтовано, що законодавчо закріплені поняття аграрного, організованого аг-

The article is dedicated to defining the legal characteristics of the organized agricultural market. It has been established that the current state of legal regulation and scholarly research of the organized agricultural market in Ukraine is fragmented, which is manifested in the absence of a single legal act that would comprehensively regulate the relevant social relations and a scientific legal concept of its functioning. Therefore, the purpose of the article is to reveal the legal characteristics of the organized agricultural market. The methodological basis of the research consists of a combination of general scientific and specialized legal methods, including dialectical, system-structural, and formal-legal approaches, which allowed for the elucidation of the essence of the organized agricultural market as a legal category. It has been determined that the organized agricultural market is a component of the agricultural market as a broader economic and legal system. Unlike informal market relations, the organized agricultural market is characterized by a structured system of interactions among subjects, institutionally defined rules of functioning, and regulated mechanisms for the circulation of agricultural products. It is noted that the legislatively established concepts of the agricultural, organized agricultural, and agri-food markets are interrelated and form a

рарного та агропродовольчого ринків є взаємопов'язаними й утворюють ієрархічну систему. Аграрний ринок виступає базовою категорією, що охоплює правовідносини щодо реалізації сільськогосподарської продукції, тоді як організований аграрний ринок є його спеціалізованою формою, яка функціонує через біржові механізми та стандартизовані контракти, забезпечуючи прозорість і впорядкованість операцій. Агропродовольчий ринок, своєю чергою, орієнтований на фізичний обіг продукції та розвиток відповідної інфраструктури, що в сукупності відображає системний характер правового регулювання у цій сфері. У результаті зіставлення понять організованого аграрного ринку та товарної біржі встановлено, що між ними існує тісний зв'язок, однак вони не є тотожними, адже товарна біржа виступає механізмом стандартизації та здійснення транзакцій. Водночас організований аграрний ринок має ширшу структуру, оскільки охоплює не лише торгівлю продукцією, а й обіг майнових прав, зокрема прав на майбутній урожай, а також таких фінансових інструментів, як аграрні розписки та аграрні ноти. Запропоновано правові ознаки організованого аграрного ринку та обґрунтовано його місце в системі суміжних правових категорій. Наголошено, що перспективним напрямом подальших наукових досліджень є визначення його складових.

Ключові слова: ринкові відносини, агробізнес, підприємництво, біржова торгівля, сільськогосподарська продукція, правовідносини, аграрний ринок, агропродовольчий ринок.

hierarchical system. The agricultural market serves as a fundamental category encompassing all legal relations regarding the sale of agricultural products, whereas the organized agricultural market represents its specialized form, operating through exchange mechanisms and standardized contracts, thereby ensuring transparency and regulated transactions. The agri-food market, in turn, focuses on the physical circulation of products and the development of the corresponding trade infrastructure, collectively reflecting the systematic construction of legal regulation in this sphere. A comparison of the concepts of the organized agricultural market and commodity exchanges reveals a direct connection between them, though they constitute distinct categories: exchanges serve as mechanisms for standardizing and executing transactions. At the same time, the organized agricultural market has a broader structure, encompassing not only the trade in products but also the circulation of property rights, including rights to future harvests and financial instruments such as agricultural receipts and agri-notes. The legal features of an organised agricultural market are proposed, and its place within the system of related legal categories is substantiated. It is emphasized that a promising direction for future research is the identification of the components of the organized agricultural market.

Keywords: market relations, agribusiness, entrepreneurship, exchange trading, agricultural products, legal relations, agricultural market, agri-food market.

Постановка наукової проблеми. Агробізнес України є одним із пріоритетних напрямів підприємницької діяльності. Таке становище обумовлено природно-кліматичними особливостями держави, які створюють підґрунтя для розвитку аграрних ринкових відносин. Унаслідок цього Україна сформувалася як один із ключових суб'єктів світового аграрного ринку, зокрема як експортер зерна, кукурудзи та насіння соняшнику; частка України у світовому експорті насіння соняшнику сягає близько 45 %, а пшениці – понад 11 %, що сприяє забезпеченню продовольчої безпеки у світі [1]. Системний розвиток аграрного підприємництва можливий за умови належного функціонування всіх його складових, зокрема виробництва сільськогосподарської продукції, аграрної логістики та системи реалізації сільськогосподарських товарів. У зв'язку з цим особливого значення набувають формування та розвиток організованого аграрного ринку як інституційно структурованої

системи обороту сільськогосподарської продукції. Правове визначення організованого аграрного ринку закріплено у Законі України «Про засади державної аграрної політики та державної політики сільського розвитку» [2]. Водночас, незважаючи на наявність законодавчого визначення, правова природа організованого аграрного ринку залишається недостатньо дослідженою. У науковій літературі відсутній єдиний підхід до розуміння його місця в системі аграрних і господарських правовідносин, співвідношення з ширшим поняттям аграрного ринку, а також до визначення його інституційних і функціональних характеристик. Ця проблематика посилюється фрагментарністю правового регулювання, що виявляється у відсутності єдиного нормативно-правового акта, який би комплексно врегульовував відносини у сфері функціонування організованого аграрного ринку.

Відсутність належної характеристики організованого аграрного ринку як правової категорії може негативно вплинути на подальший розвиток правового регулювання у цій сфері. Водночас саме аграрний сектор економіки має значні перспективи розвитку. Крім того, прагнення України до інтеграції з Європейським Союзом потребує гармонізації національного законодавства з правилами аграрного ринку ЄС. На сьогодні наявні механізми біржової торгівлі сільськогосподарською продукцією не повною мірою забезпечують прозорість, конкурентоспроможність та ефективність ринкових відносин.

З огляду на наведене організований аграрний ринок доцільно розглядати не лише як економічну категорію, а і як складний об’єкт правового регулювання. Отже, існує нагальна потреба у поглибленому науковому дослідженні правової характеристики організованого аграрного ринку, зокрема його особливостей, складових елементів і правового статусу учасників.

Аналіз існуючих досліджень наукової проблеми. Проблематика організованого аграрного ринку є міждисциплінарною. До її дослідження звертаються економісти, спеціалістів у ІТ-сфері (в контексті цифровізації), а також юристи. Питання, пов’язані з функціонуванням аграрного ринку та його організованих форм, досліджували О. В. Саламін і Р. О. Грабовський, які проаналізували структурні проблеми цього ринку, зокрема монополізацію, недостатній рівень інфраструктурного забезпечення та обмежений доступ дрібних виробників до ринкових механізмів. Дослідники обґрунтували доцільність розвитку інфраструктури аграрного ринку шляхом створення системи оптових ринків і формування ефективних каналів розподілу продукції, що сприятиме запуску механізмів саморегуляції [1]. Варто підкреслити, що відносини у сфері оптової торгівлі сільськогосподарською продукцією виникають і реалізуються в межах організованого аграрного ринку, зокрема із використанням механізмів біржової торгівлі. Питання інтеграції аграрного ринку України до європейського простору досліджували У. В. Росола та А. П. Росола, які дійшли висновку, що така інтеграція є стратегічно важливим напрямом. Водночас цей процес супроводжується низкою суттєвих проблем, які уповільнюють адаптацію українських виробників до умов європейського ринку. Найбільш вагомими серед них є регуляторні та технічні бар’єри [3, с. 67]. Отже, правове регулювання є одним із ключових чинників інтеграції українського аграр-ного сектору до європейського ринку. Правове забезпечення агробізнесу, зокрема право-відносини у сфері реалізації сільськогосподарської продукції, досліджувала Г. С. Корнієнко [4]. Ю. В. Бакай визначила особливості кредитування сільськогосподарських товаро-виробників із використанням інноваційних способів фінансування – аграрних розписок та аграрних нот, які є елементами організованого аграрного ринку. Зокрема, аграрні ноти не замінюють аграрні розписки, а розширюють доступ до фінансування [5, с. 122]. О. П. Сущ розкрила характеристику біржових правовідносин як відносин, що виникають з приводу організації та здійснення біржової діяльності [6, с. 111]. Аналіз літературних джерел дає підстави стверджувати, що організований аграрний ринок як правова категорія досліджений лише фрагментарно. Це зумовлює актуальність дослідження його правової характеристики.

Методологічну основу дослідження становить сукупність загальнонаукових і спеціально-юридичних методів наукового пізнання. Зокрема, діалектичний метод

використано для аналізу розвитку організованого аграрного ринку як динамічної правової категорії. Системно-структурний метод застосовано для визначення інституційних і функціональних елементів організованого аграрного ринку, а також встановлення взаємозв'язків між ними. Формально-юридичний метод дав змогу проаналізувати чинне законодавство у сфері регулювання аграрних ринків та виявити його прогалини і суперечності.

Метою статті є розкриття правової характеристики організованого аграрного ринку. Досягнення цієї мети передбачає визначення його правової природи, структурних ознак і суб'єктів відповідних правовідносин, а також аналіз нормативно-правового регулювання у цій сфері та окреслення перспектив подальших наукових досліджень.

Виклад основного матеріалу. Організований аграрний ринок є складовою аграрного ринку. На відміну від неформальних ринкових відносин, він характеризується структурованою системою взаємодії суб'єктів, стандартизованими контрактами, а також механізмами контролю якості та торгівлі продукції. Його визначення закріплено в п. 2.12 ст. 2 Закону України «Про засади державної аграрної політики та державної політики сільського розвитку», відповідно до якого організований аграрний ринок – це сукупність право-відносин, пов'язаних з укладенням та виконанням цивільно-правових договорів, предметом яких є сільськогосподарська продукція, за стандартизованими умовами та реквізитами біржових договорів (контрактів) і правилами Аграрної біржі [2].

Поряд із цим визначенням у законодавстві використовується кілька взаємопов'язаних понять, що характеризують функціонування ринку сільськогосподарської продукції та харчових товарів. Так, у Законі України «Про засади державної аграрної політики та державної політики сільського розвитку» також закріплено поняття «аграрний ринок», під яким розуміється сукупність правовідносин, пов'язаних з укладенням та виконанням цивільно-правових договорів щодо сільськогосподарської продукції (п. 2.2 ст. 2 Закону) [2]. Водночас у Законі України «Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів» визначено поняття «агропродовольчий ринок». Під ним розуміється суб'єкт господарювання, який створює належні умови для реалізації (оптової реалізації) сільськогосподарської продукції, у тому числі харчових продуктів, на спеціально оснащених і відведених місцях відповідно до закону (п. 1 ч. 1 ст. 1 Закону) [7].

Аналіз наведених правових норм дає підстави стверджувати, що закріплені в законодавстві поняття є взаємопов'язаними, однак не тотожними за своїм юридичним змістом. Так, аграрний ринок є основоположною та найбільш широкою категорією, яка охоплює правовідносини щодо реалізації сільськогосподарської продукції. Його спеціалізованою формою виступає організований аграрний ринок, який функціонує через біржові механізми та стандартизовані контракти, забезпечуючи прозорість і урегульованість операцій. Водночас агропродовольчий ринок у законодавстві визначається не як сукупність правовідносин, а як суб'єкт господарювання, що створює належні умови для реалізації сільськогосподарської продукції та функціонування відповідної торговельної інфраструктури. Отже, зазначені категорії перебувають у тісному взаємозв'язку, але не утворюють простої ієрархії понять, оскільки відображають різні аспекти правового регулювання у сфері обігу сільськогосподарської продукції. Таким чином, правове визначення організованого аграрного ринку дає змогу інтегрувати економічні складові у правове регулювання задля забезпечення ефективної реалізації сільськогосподарської продукції.

Функціонування організованого аграрного ринку через біржові механізми дає підстави розглядати його як торгівельну платформу, на якій укладаються правочини щодо майна та майнових прав на майбутній урожай. Організований аграрний ринок тісно пов'язаний із діяльністю товарних бірж, оскільки саме вони виступають основним механізмом забезпечення впорядкованої торгівлі сільськогосподарською продукцією. Водночас в Україні досі відсутній постійно діючий і ефективний біржовий ринок сільськогосподарської продукції. Причинами цього є низький рівень державної уваги до розвитку аграрного біржового ринку, відсутність прозорої статистики та офіційного аналізу біржових торгів, недостатня поінформованість товаровиробників про переваги біржової діяльності, небажання окремих

виробників і посередників здійснювати прозору торгівлю, а також обмежене використання механізмів хеджування цінових ризиків унаслідок недостатнього рівня фінансової грамотності виробників [8, с. 59].

З огляду на те, що товарні біржі є одним із основних інституційних елементів організованого аграрного ринку, які поєднують економічні, правові та фінансові механізми, ознаки цього ринку доцільно з'ясувати, зокрема, через аналіз поняття «товарна біржа». Відповідно до ч. 1 ст. 3 Закону України «Про товарні біржі» товарна біржа є юридичною особою, що функціонує у формі акціонерного товариства, товариства з обмеженою відповідальністю або товариства з додатковою відповідальністю та провадить професійну діяльність з організації торгівлі продукцією на товарних біржах, професійну діяльність з організації укладання деривативних контрактів на товарних біржах, а також інші види діяльності, передбачені законом [9]. Ця біржа є суб'єктом господарювання, який утворюється з метою організації, інформаційного та інфраструктурного забезпечення торгівлі різними видами товарів, включаючи сільськогосподарську продукцію, а також здійснення ринкового ціноутворення на таку продукцію. Біржова торгівля сільськогосподарською продукцією в Україні здійснюється як на універсальних товарних біржах, так і на спеціалізованих аграрних біржах [10, с. 111]. Окремі аспекти правового статусу товарних бірж у сфері обігу зерна закріплено в Законі України «Про зерно та ринок зерна в Україні». Так, акредитованими біржами є товарні біржі, яким надано відповідним державним органом висновок про їх відповідність щодо надання послуг з укладення біржових угод купівлі-продажу зерна та продуктів його переробки (п. 1 ч. 1 ст. 1 Закону) [11].

Особливості організації торгівлі сільськогосподарськими товарами в Україні полягають у тому, що біржові операції здійснюються виключно членами біржі через брокерів у рамках торговельних сесій. Торгівля проводиться у формі публічного подвійного аукціону, що забезпечує формування ринкової ціни. Обов'язковим елементом є участь розрахунково-клірингового центру, а результати торгів оформлюються у вигляді біржових контрактів, виконання яких регулюється правилами біржі [12, с. 124].

При зіставленні понять «організований аграрний ринок» і «товарна біржа» можна дійти висновку, що між ними існує безпосередній зв'язок, однак вони є різними правовими категоріями. Товарні біржі слугують механізмом укладення, виконання та стандартизації транзакцій в рамках організованого ринку. Водночас організований аграрний ринок має ширшу структуру, оскільки охоплює не лише торгівлю сільськогосподарською продукцією, а й обіг майнових прав, зокрема прав на майбутній урожай, а також таких фінансових інструментів, як аграрні розписки та аграрні ноти. Таким чином, товарні біржі є лише одним зі складових елементів організованого аграрного ринку.

Системним елементом організованого аграрного ринку є оптові ринки сільськогосподарської продукції. Оптовий ринок сільськогосподарської продукції – це юридична особа, предметом діяльності якої є надання послуг, що забезпечують здійснення оптової торгівлі сільськогосподарською продукцією, і якій надано статус оптового ринку сільськогосподарської продукції [13]. Одним із різновидів такого ринку є ринок зерна. У законодавстві закріплено широке розуміння ринку зерна. Так, ринок зерна – це система товарно-грошових відносин, що виникають між його суб'єктами у процесі виробництва, зберігання, торгівлі та використання зерна на засадах вільної конкуренції, вільного вибору напрямів реалізації зерна та визначення цін, а також державного контролю за його якістю та зберіганням (п. 23 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про зерно та ринок зерна в Україні») [11]. Цей ринок сприяє товарно-грошовим відносинам між виробниками, посередниками та споживачами зерна. Він інтегрований у систему біржової торгівлі та інші механізми організованого аграрного ринку, включаючи використання майнових прав на майбутній урожай і використання фінансових інструментів, таких як сільськогосподарські векселі.

Окремо слід зазначити, що складовою організованого аграрного ринку є ринок аграрних нот та аграрних розписок в Україні. Відповідно до ч. 1 ст. 5 Закону України «Про аграрні ноти», аграрна нота – це неемісійний цінний папір, що посвідчує безумовне зобов'язання

боржника, забезпечене заставою, здійснити поставку сільськогосподарської продукції або сплатити грошові кошти кредитору відповідно до умов, визначених таким цінним папером [14]. Аграрна нота не може використовуватися одночасно з аграрними розписками, що є товаророзпорядчим документом, який фіксує безумовне зобов'язання боржника, котре забезпечується заставою, здійснити поставку сільськогосподарської продукції або сплатити грошові кошти на визначених у ньому умовах (ч. 1 ст. 1 Закону України «Про аграрні розписки» [15]. Можна зазначити, що торгівля аграрними нотами та розписками може здійснюватися як через організовані біржові майданчики та брокерські системи, так і на позабіржовому ринку, що забезпечує передачу прав вимоги та їх оборотний характер. Отже, ринок аграрних нот і розписок інтегрується в структуру організованого аграрного ринку, доповнюючи його економічну та правову функціональність.

Для з'ясування характеристик організованого аграрного ринку доцільно використати порівняльно-правовий метод, а також окремі елементи методу аналогії, зіставивши його з фондовим ринком. Організований аграрний ринок і фондовий ринок мають спільні риси, оскільки обидва є формами впорядкованої ринкової інфраструктури з чітко визначеними правилами та інститутами, що забезпечують прозорість, стандартизацію угод і контроль ризиків. За своєю суттю організований аграрний ринок є системою правовідносин, що виникають у зв'язку з купівлею-продажем сільськогосподарської продукції через біржі або інші регламентовані механізми торгівлі, тоді як фондовий ринок забезпечує купівлю-продаж фінансових інструментів (акцій, облігацій, деривативів) через фондові біржі.

В. І. Полюхович визначає фондовий ринок як врегульовану законодавством функціональну систему учасників, їхніх дій і правовідносин щодо емісії, обігу та обліку специфічного товару – цінних паперів та похідних (деривативів), що є об'єктом регулятивного впливу з боку органів державної влади та саморегулівних організацій і за допомогою якої відбувається взаємодія та взаємопроникнення різних секторів економіки, здійснюється перерозподіл та накопичення фінансових та матеріальних ресурсів, чим забезпечуються інвестиційні потреби, позитивна динаміка та розвиток соціально-економічної бази українського суспільства [16, с. 17]. Основна відмінність між цими ринками полягає у предметі функціонування ринку: на організованому аграрному ринку ним є сільськогосподарська продукція та пов'язані з нею майнові права, а на фондовому – фінансові інструменти. Крім того, мета діяльності організованого аграрного ринку спрямована не лише на забезпечення прибутковості операцій, а й на підтримання продовольчої безпеки. Загалом організований аграрний ринок є різновидом товарного ринку. Йому притаманний спеціальний суб'єктний склад, до якого належать виробники сільськогосподарської продукції, посередники та трейдери, акредитовані біржі й торговельні майданчики, оптові ринки сільськогосподарської продукції, фінансові установи, розрахунково-клірингові центри, державні органи та саморегулівні організації.

Враховуючи наведене, можна виокремити такі правові ознаки організованого аграрного ринку: 1) він є законодавчо визначеною правовою категорією; 2) функціонує як система правовідносин між виробниками сільськогосподарської продукції, посередниками, споживачами та іншими суб'єктами; 3) має спеціальний суб'єктний склад; 4) функціонує щодо спеціального предмета, зокрема сільськогосподарської продукції, сільськогосподарської техніки, майнових прав на майбутній урожай; 5) має складну систему правового регулювання, яка включає нормативно-правові акти та правила окремих бірж; 6) його функціонування спрямоване на забезпечення ефективного обігу сільськогосподарської продукції, отримання прибутку, підтримання продовольчої безпеки та сприяння економічному розвитку суб'єктів агробізнесу та суспільства загалом; 7) реалізація правовідносин у межах організованого аграрного ринку здійснюється шляхом укладення та виконання цивільно-правових договорів.

Висновки. На підставі проведеного дослідження можна дійти висновку, що організований аграрний ринок в Україні є специфічним економіко-правовим інститутом, який забезпечує структуровану торгівлю сільськогосподарської продукції та пов'язаними з нею

товарами, обладнаннями та майновими правами. Основною метою його функціонування є не лише отримання прибутку, а й підтримання продовольчої безпеки та економічної стабільності. Встановлено, що законодавчо закріплені поняття аграрного, організованого аграрного, агропродовольчого та оптового ринку сільськогосподарської продукції є взаємопов'язаними, хоча й не тотожними за своїм юридичним змістом. Організований аграрний ринок є динамічною системою правовідносин, яка перебуває у стадії формування. Зокрема простежується тенденція до інтеграції ринків аграрних нот і аграрних розписок до структури організованого аграрного ринку, доповнюючи його внутрішню архітектоніку.

Порівняно з фондовим ринком, організований аграрний ринок має схожу структуру та механізми контролю; проте об'єктами його обігу є сільськогосподарська продукція та пов'язані з нею товари та майнові права, а також спеціальний суб'єктний склад. Він функціонує як система правовідносин між виробниками, посередниками, споживачами та іншими суб'єктами, забезпечуючи організовану взаємодію учасників ринку. Таким чином, організований аграрний ринок виступає системним правовим інститутом, функціонування якого ґрунтується на законодавчо визначених правилах, чіткій структурі учасників та механізмах здійснення економічних і цивільно-правових операцій. Актуальним напрямом подальших наукових досліджень є визначення структурних елементів організованого аграрного ринку та їх взаємозв'язків, що сприятиме удосконаленню правового регулювання та розвитку ринкової інфраструктури.

Посилання:

1. Саламін О. С., Грабовський Р. С. Проблеми та перспективи розвитку аграрного ринку України. *Економіка та суспільство.* 2025. Вип. 77. DOI: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-77-87.

2. Про засади державної аграрної політики та державної політики сільського розвитку : Закон України від 24.07.2004 № 1877-IV. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1877-15#Text.

3. Росола У. В., Росола А. П. Проблеми інтеграції українського аграрного ринку у європейський простір. *Актуальні проблеми розвитку економіки регіону.* 2021. Вип. 21, Т. 2. С. 60–68. DOI: https://doi.org/10.15330/apred.2.21.60-68.

4. Корнієнко Г. С. Агробізнес в Україні: теоретико-правові проблеми становлення та розвитку : монографія; МОН України, НЮУ ім. Ярослава Мудрого. Харків : Юрайт, 2023. 560 с.

5. Бакай Ю. Ю. Аграрні розписки та аграрні ноти як механізми фінансування агробізнесу. *Право та інновації.* 2024. № 2 (46). С. 119–125. DOI: https://doi.org/10.37772/2518-1718-2024-2(46)-18

6. Сущ О. П. Правова природа біржових правовідносин. *Юридичний науковий електронний журнал.* 2021. № 8. С. 108–111. DOI: https://doi.org/10.32782/2524-0374/2021-8/24.

7. Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів : Закон України від 23.12.1997 № 771/97-ВР. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/771/97-%D0%B2%D1%80#Text.

8. Криховецька З. М., Кохан І. В. Стан і тенденції розвитку товарних бірж в Україні. *АГРОСВІТ.* 2025. № 5. С. 51–62. DOI: https://doi.org/10.32702/2306-6792.2025.5.51.

9. Про товарні біржі: Закон України від 10.12.1991 № 1956-XII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1956-12#Text.

10. Бондарчук А. М. Правові засади біржової торгівлі сільськогосподарською продукцією в Україні: сучасний стан і перспективи розвитку. *Часопис цивілістики.* 2020. Вип. 37. С. 108–113. DOI: https://doi.org/10.32837/chc.v0i37.359.

11. Про зерно та ринок зерна в Україні : Закон України від 04.07.2002 № 37-IV. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/37-15#Text.

12. Бондарчук А. Порядок організації біржової торгівлі сільськогосподарською продукцією в Україні. *Юридичний вісник.* 2020. № 5. С. 120–125. DOI: https://doi.org/10.32837/yuv.v0i5.2010.

13. Про оптові ринки сільськогосподарської продукції : Закон України від 25.06.2009 № 1561-VI. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1561-17#top.

14. Про аграрні ноти : Закон України від 22.02.2024 № 3586-IX. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3586-20#Text.
15. Про аграрні розписки : Закон України від 06.11.2012 № 5479-VI. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5479-17#Text.
16. Полюхович В. І. Державне регулювання фондового ринку України: господарсько-правовий механізм: монографія. Київ : НДІ приватного права і підприємництва НАПрН України, 2012. 337 с.

Статтю було подано	30.03.2026	The article was submitted
Статтю було доопрацьовано	11.05.2026	The article has been revised
Статтю було прийнято	15.05.2026	The article was accepted